

RIIGIKOHUS

Avaldatud veebilehel *Riigikohus* (<https://www.riigikohus.ee>)

Avaleht > Villu Kõve: eelarvekärped võivad kohtud arengus tagasi paisata

Villu Kõve: eelarvekärped võivad kohtud arengus tagasi paisata

20. mai 2021

„Oleme Euroopa riikide võrdluses ehitanud ühe efektiivsema kohtusüsteemi, mida tuleks püüda hoida ja veel paremaks teha. Kahjuks on see saavutatud suuresti kohtus töötavate inimeste püsiva ülekoormuse arvel,“ ütles Riigikohtu esimees Villu Kõve täna Riigikogule antud aastaülevaates olukorrast õigusemõistmises.

Kõve kinnitusel on Eesti kohtusüsteem toiminud ka pandeemia ajal üldiselt korralikult – tagatud on aus ja objektiivne kohtupidamine, asjade lahendamine enamasti mõistliku aja jooksul ning inimeste vaba juurdepääs õigusemõistmisele. „Samas olen ettevaatavalt kahtlev kohtute jätkuvas võimekuses asju ka edaspidi vähemalt sama tempoga lahendada,“ tunnistas Riigikohtu esimees parlamendile.

Statistika näitab nimelt kohtuasjade arvu üldist tõusu, mis teeb Kõvet murelikuks, eriti arvestades kavandatavaid eelarvekärpeid. „Võimalikud kärped kohtusüsteemis tunduvad endale jalga tulistamisena ja võivad paisata meid arengus tagasi. Seetõttu palun kohtusüsteemi puudutavaid kärpeid planeerides tõsiselt järele mõelda, et aasta või kahe pärast ei peaks me konstateerima, et oleme mattunud lahendamata asjadesse ja menetlusajad on veninud üle mõistuse pikaks,“ märkis Riigikohtu esimees.

Kohtute töökoormus on oluliselt tõusnud

Viimastel aastatel on küll vähenenud kohtusse jõudnud süüteasjade hulk, kuid selle languse on kuhjaga tasa teinud tsiviil- ja haldusasjade arvu kasv. Mullu saabus maakohtutesse kokku 33 658 tsiviilasja, mida on umbes 1000 võrra rohkem kui 2019. aastal ja lausa 4000 enam kui 2018. aastal. Veelgi kiiremini on kasvanud peamiselt väikelaenude ja kommunaalvõlgadega seotud maksekäsu kiirmenetluse asjad: mullu jõudis neid kohtutesse 45 566 ehk 6000 võrra enam kui 2019. aastal ja koguni üle 10 000 rohkem kui 2018. aastal.

Lisatööd võivad kohtutele tuua ka seadusemuudatused, nagu nõuete massaegumine täitemenetluses, maksejõuetuse ja elatise süsteemi oluline muutmine ning kohtu loa nõue sideandmete väljaküsimisel. Seni on olukorra leevendamiseks tehtud vaid väikeseid muudatusi töökoormuse ümberjagamiseks kohtute vahel.

„Juba praegu võimete piiril töötav suurim kohus ehk Harju maakohus ei pruugi olla võimeline lisakoormusega toime tulema. Tegelikke muutusi ei ole sinna seni kahjuks jõudnud, mis tekitab jätkuvalt frustratsiooni ja pingeid kohtu töötajaskonnas. Kohtute töökoormuse ühtlustamiseks tuleb leida tõhusamaid lahendusi. Samas pole võimalused kohtusüsteemi sees vahendite ümber jagamiseks piiramatud ja tuleb püstitada küsimus täiendavate kohtunikukohtade loomisest ning neid toetava lisapersonali andmisest,“ märkis Riigikohtu esimees.

Kõve kinnitusel ta mõistab, et keerulisel ajal on riigil selleks raske vahendeid anda: „Kui mujalt raha ei leia, siis võiks näiteks üle vaadata kohtumenetluses võetavad riigilõivud ja neid mõnevõrra suurendada. On

mõistlik, et õigusvaidlustesse panustaksid rohkem neist huvitatud ja puudutatud isikud, mitte kõik maksumaksjad ühiselt.“

Riigikohtu eelarve ei tohiks täitevvõimust sõltuda

Riigikohtu esimees rõhutas, et kohtumenetluse kiirus ja tõhusus on tähtsad muu hulgas investeerimist soodustava majanduskeskkonna loomisel. Maailmapanga mulluses raportis hinnati Eesti kohtu- ja täitesüsteemi tõhusust ärilepingute jõustamisel maailmas 8. koha vääriliseks. Eesti kohtutes tsiviil- ja kaubandusvaidluste lahendamiseks kuluv aeg oli aga aastail 2012–2018 EL-i riikide arvestuses teine.

„Kuluefektiivsuse mõttes on Eesti kohtusüsteem üks Euroopa säästlikumaid ja õhemaid. Seejuures on Eestis kohtunike arv 100 000 inimese kohta samuti alla EL-i keskmise,“ märkis Villu Kõve. „Oleme Euroopa riikide võrdluses ehitanud ühe efektiivsema kohtusüsteemi, mida tuleks püüda hoida ja veel paremaks teha. Kahjuks on see saavutatud suuresti kohtus töötavate inimeste püsiva ülekoormuse arvel.“

Kohtutöötajate sotsiaalsetest tagatistest rääkides mainis Kõve, et istungisekretäride palk on kolmandiku võrra madalam kui mujal avalikus sektoris ja kohtukordnikud on lausa kõige väiksema sissetulekuga riigiametnikud. Samuti juhtis ta tähelepanu kõrge kvalifikatsiooniga Riigikohtu nõunikele, kelle tasud pole sisuliselt juba kümme aastat tõusnud. „Seadusega tuleks nad palga osas vähemalt osaliselt võrdsustada kohtujuristidega ja siduda nende sissetulek samamoodi kohtunike omaga,“ soovitas Kõve.

Ta juhtis tähelepanu ka sellele, et Riigikohtu ega teiste põhiseaduslike institutsioonide rahastamine riigieelarvest ei tohiks sõltuda täitevvõimu suvast. Võimude lahususe tagamiseks tuleks nende eelarve üle otsustamine anda selgelt Riigikogu kätte. „Eelarve kaudu ei peaks Riigikohtu tegevus olema täitevvõimu mõjutatav ja see ei tohiks ka nii näida,“ rõhutas Riigikohtu esimees.

Lisaks puudutas Kõve oma ettekandes kohtumenetluse digiteerimist, kriminaalasjade üldmenetluse jäikust ja kulukust, kohtupidamise avalikkuse tagamist, põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse reformi vajadust, õigushariduse kriisi ning muid teemasid.

Riigikohtu esimehe ettekande täisteksti ja selle lisadega onvõimalik tutvuda siin[1].

Arno Pöder
pressiesindaja
Riigikohus
55 637 043

Allikas URL: <https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/villu-kove-eelarvekarped-voivad-kohtud-arengus-tagasi-paisata>

Lingid

[1] <https://www.riigikohus.ee/et/oigusalased-materjalid/avalikud-esinemised-ja-artiklid>